

Міністерство освіти і науки України
Маріупольський державний університет
Кафедра грецької філології

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

з Лексикології новогрецької мови

**(для студентів III курсу ОКР «Бакалавр»
спеціальності «Мова та література (новогрецька)»)**

УДК 811.14'06'373(076)

ББК 81.2Грея73

Методичні рекомендації з Лексикології новогрецької мови (для студентів III курсу ОКР «Бакалавр» спеціальності «Мова та література (новогрецька)») / Укладач Потіпак Ю.А. – Маріуполь : МДУ, 2015. – 29 с.

Методичні рекомендації призначені для студентів III курсу ОКР «Бакалавр» спеціальності «Мова та література (новогрецька)» денної та заочної форми навчання. Містять плани семінарських занять з лексикології основної мови (новогрецької) та практичні завдання до них. Після плану до кожного практичного заняття подається список рекомендованої літератури, теми та завдання для самостійної роботи студентів, які допоможуть студентам самостійно опрацьовувати матеріал, закріплювати й удосконалювати практичні навички аналізу мовних явищ. Наприкінці методичних рекомендацій подаються також екзаменаційні питання з курсу лексикології та питання для самоконтролю.

Рецензенти:

Коновалова Т.І., к.філол.н., доцент кафедри слов'янської філології Київського славістичного університету

Кутна Ю.Б., к.філол.н., доцент кафедри грецької філології МДУ

© МДУ, 2015

© Потіпак Ю.А.

МДУ, 2015

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ВСТУП.....	4
I. ΠΛΑΝΙ СЕМІНАРСЬКО-ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ.....	5
Семінар № 1. Λεξικολογία ως κλάδος της γλωσσολογίας	5
Семінар № 2. Λεξικά πεδία.....	7
Семінар № 3. Δανεισμός.....	10
Семінар № 4. Φαινόμενο της νεολογίας.....	14
Семінар № 5. Ιδιωτισμοί. Ιδιωματισμοί.....	16
II. ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΛΕΞΙΚΟΛΟΓΙΑΣ / ΕΚЗАΜΕΝΑЦІЙНІ ΠΙΤΑΝНЯ.....	20
III. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ / СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ΛΙΤΕΡΑΤУΡΙ ΔΟ ΚУРСУ «ΛΕКСΙΚΟΛΟΓΙΑ НОВОГРЕЦЬКОЇ ΜΟΒИ».....	23
IV. ΚΟΝΤΡΟΛЬΝΑ ΡΟΒΟΤΑ З ЛΕКСΙΚΟΛΟΓІЇ ΔΛЯ СТУΔΕΝΤІВ III ΚУРСУ ОКР «БАКАЛАВР» СПЕЦІАЛЬНОСТІ “ΜΟΒΑ ТА ΛΙΤΕΡΑΤУРА (НОВОГРЕЦЬКА)” ЗАОЧНОЇ ФОРΜИ ΝΑΒСΑΝΝЯ.....	26
V. ΠΙΤΑΝНЯ ΔΛЯ САΜΟΚΟΝΤΡΟΛЮ.....	28

ВСТУП

Теоретичний курс “Лексикологія новогрецької мови” розрахований на студентів III курсу ОКР «Бакалавр» спеціальності «Мова та література (новогрецька)». В ньому детально розглядаються теми, пов’язані з основними розділами лексикології, тобто питання теорії слова, словникового складу, грецької фразеології.

Велика увага приділяється специфіці слова, його зовнішній та внутрішній структурі, процесам та формам розвитку лексичного фонду, особливостям неологізмів, типам фразеологічних одиниць, видам лексикографічних джерел тощо.

Курс сприяє більш осмисленому та цілеспрямованому вивченню лексики новогрецької мови, розвитку навичок наукової роботи з мовним матеріалом, розширює загальнолінгвістичний світогляд студента.

Методичні рекомендації містять плани та практичні завдання семінарсько-практичних занять з лексикології новогрецької мови, список рекомендованої літератури, теми та завдання для самостійної роботи студентів, екзаменаційні питання з курсу лексикології та питання для самоконтролю.

Ι. ΠΛΑΝΙ СЕМІНАРСЬКО-ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

СЕМІНАР № 1

1. Λεξικολογία ως κλάδος της γλωσσολογίας.
2. Φώνημα ως ελάχιστη ηχηκή μονάδα. Μόρφημα. Είδη μορφημάτων.
3. Η μονάδα της λεξικολογίας.
4. Η σημασία των λέξεων.
 - α) Συγκεκριμένη και αφηρημένη σημασία.
 - β) Κυριολεξία και μεταφορά.
5. Η αδιάκοπη αλλαγή των σημασιών.
6. Το άπλωμα και το στένεμα της σημασίας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Грищенко А.П. Сучасна українська літературна мова / А.П. Грищенко. – К. : «Вища школа», 1993. – 366 с.
2. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства / М. П. Кочерган. – К. : Видавничий центр “Академія”, 2002. – 368 с.
3. Μότσιου Β. Στοιχεία λεξικολογίας. Εισαγωγή στη νεοελληνική λεξικολογία / Β. Μότσιου. – Αθήνα : Εκδόσεις Νεφέλη, 1994. – 251 σ.
4. Νεοελληνική γραμματική του Μανόλη Τριανταφυλλίδη. Οργανισμός εκδόσεως διδακτικών βιβλίων. – Αθήνα, 1997. – 455 σ.

Πρακτικές ασκήσεις

Άσκηση 1. Να χωρίσετε τις παρακάτω λέξεις στα μορφήματα απ' τα οποία αποτελούνται: *χιόνι, θα γράψω, είτε, μέσα, ανθρωποφάγος, χθες, δυνατός, ελληνικός, αμφιβάλλω.*

Άσκηση 2. Να διαχωρίσετε τις λέξεις που έχουν συγκεκριμένη σημασία από τις λέξεις με αφηρημένη σημασία: *η Κυριακή, πιάνω, έξυπνος, χαρούμενος, η βροχή, το μίσος, η τρύπα, ευγενικά, ο λύκος, ο δρόμος, χιονίζει, ο μήνας, σκέφτομαι.*

Άσκηση 3. Να σχηματίσετε συνεκφορές “επίθετο + ουσιαστικό” με όσο γίνεται περισσότερες έννοιες του επίθετου **χρυσός**.

Άσκηση 4. Στα παρακάτω παραδείγματα οι λέξεις χρησιμοποιούνται στην κυριολεξία. Να βρείτε για το καθένα μια φράση στην οποία να χρησιμοποιείται μεταφορικά: *Ανάβω τη φωτιά. Κολλώ ένα χαρτάκι. Τρώει ό,τι βρίσκει. Γονάτισα για να μη χτυπήσω*

Άσκηση 5. Να σχηματίσετε φράσεις χρησιμοποιώντας τις παρακάτω λέξεις στην κυριολεκτική και τη μεταφορική τους σημασία:

Κυριολεξία

Μεταφορά

ανοίγω

σηκώνω

κλείνω

κλίνω

πέφτω

αποκαλύπτω

κυνηγώ

σκοτεινός

μαλακός

βαρύς

θετικός

χρυσός

σκληρός

βασιλεύει

καρδιά

θέατρο

σώμα

СЕМІНАР № 2

1. Λεξικά πεδία. Να κάνετε *Σχεδιάγραμμα* πάνω στο δεδομένο θέμα βάση τις σημειώσεις της διαλέξεως.
2. Ομόηχα. Τα είδη τους.
3. Παρώνυμα. Τα είδη τους.
4. Πρακτικές ασκήσεις.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Ομόηχα – Λογομάθεια+, μέρος 1, ενότητα 2.
2. Παρώνυμα– Λογομάθεια+, μέρος 1, ενότητα 2.
3. Συνώνυμα – Λογομάθεια+, μέρος 2, ενότητα 4.
4. Αντώνυμα – Λογομάθεια+, μέρος 2, ενότητα 4.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Грищенко А.П. Сучасна українська літературна мова / А.П. Грищенко. – К. : «Вища школа», 1993. – 366 с.
2. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства / М. П. Кочерган. – К. : Видавничий центр “Академія”, 2002. – 368 с.
3. Μότσιου Β. Στοιχεία λεξικολογίας. Εισαγωγή στη νεοελληνική λεξικολογία / Β. Μότσιου. – Αθήνα : Εκδόσεις Νεφέλη, 1994.
4. Νεοελληνική γραμματική του Μανόλη Τριανταφυλλίδη. Οργανισμός εκδόσεως διδακτικών βιβλίων. – Αθήνα, 1997. – 455 σ.

Πρακτικές ασκήσεις

Άσκηση 1. Να βρείτε συνώνυμα για καθένα από τα παρακάτω ρήματα:

1. υπακούω	2. πλένω
3. πουλώ	4. συγκινώ
5. στολίζω	6. ηρεμώ
7. πληροφορώ	8. ελπίζω
9. ελευθερώνω.....	10. λερώνω
11. φρουρώ	12. υποφέρω.....
13. εξηγώ	14. φωνάζω

Άσκηση 2. Στις παρακάτω ομάδες συνώνυμων λέξεων υπάρχει από μια λέξη που είναι άσχετη με τις υπόλοιπες. Να διαγραφεί με μια πλάγια γραμμή.

Π.χ. αρχή – αφετηρία – ξεκίνημα – ~~αναποδιά~~ – εισαγωγή – πρόλογος

1. αλλαγή – παραπάτημα – μετατροπή – μεταβολή – τροποποίηση
2. αφθονία – πλούτος – πλεονεξία – πλήθος – σωρεία – περίσσεια
3. αταξία – ατολμία – δειλία – ανανδρία – λιγοψυχία – φοβία
4. αξίωμα – λειτούργημα – τίτλος – θέση – βαθμός – θάρρος
5. είδωλο – δείγμα – άγαλμα – εικόνα – σκίτσο – δώρο – ομοίωμα
6. έρευνα – μελέτη – γαλήνη – αναζήτηση – εξέταση – ψάξιμο
7. γόνιμος – απαιτητικός – καρποφορος – παραγωγικός – εύφορος
8. κουραστικός – κοπιαστικός – αδιάφορος – επίπονος – πολύμοχθος
9. άνετος – άβολος – ξεκούραστος – ευρύχωρος – αναπαυτικός
10. ανέλπιστος – ανυπάκουος – αναπάντεχος – απρόοπτος – ξαφνικός
11. σίγουρος – ασφαλής – στερεός – χρήσιμος – σταθερός – ακλόνητος
12. τεμπέλης – νωθρός – χαμένος – ράθυμος – ανεπρόκοπος – ακαμάτης
13. θεραπεύω – νοσηλεύω – εκπαιδεύω – γιατρεύω – φροντίζω
14. λογαριάζω – υπολογίζω – μετρώ – αφαιρώ – σταθμίζω – εκτιμώ
15. προσφέρω – αφιερώνω – δίνω – χαρίζω – δωρίζω – ευγνωμονώ
16. ενοχλώ – φωνάζω – στενοχωρώ – δυσσαρεστώ – κουράζω – πειράζω
17. ξύνω – διορθώνω – φτιάχνω – επισκευάζω – σιάχνω – μαστορεύω
18. διακρίνω – βλέπω – κοιτάζω – ξεχωρίζω – σκαλίζω – παρατηρώ

Άσκηση 3. Από κάθε ομάδα συνώνυμων λέξεων να διαλέξετε την κατάλληλη λέξη και να την τοποθετήσετε στην αντίστοιχη φράση:

Π.χ. γλιστρώ – σκοντάφτω – παραπατώ: ο μεθυσμένος (**παραπατά**) – τρέχονται (**σκόνταψα**) σε μια πέτρα – (**γλίστρισα**) πάνω στον πάγο.

1. **σκύβω – γέρνω – λυγίζω:** α) πάνω του με συμπάθεια, β) Τα κλαδιά από το χιόνι, γ) Η μητέρα πλάι του.

2. **ατύχημα – περιπέτεια – πάθημα:** α) Το σημερινό μου θα μου γίνει μάθημα, β) Ο θεός μου έπαθε ένα γ) Ήταν μια εξέχαστη

3. **αμηχανία – δίλημμα – έκπληξη:** α) Σου ετοίμασα μία, β) Βρίσκομαι σ'ένα, γ) Όποτε τον βλέπω, αισθάνομαι μια

4. **ακεφιά – δυσφορία – μελαγχολία:** α) Με έχει κυριέψει μια β) Όταν τρώω πολύ, αισθάνομαι μια, γ) Σήμερα έχω.....

5. **αβάσταχτος – ασήκωτος – αφόρητος:** α) πόνος, β) καημός, γ) βάρος.

6. **αιώνιος – ακατάλυτος – ατέλειωτος:** α) έργο, β) αξία, ζωή.

7. **αλύγιστος – ανένδοτος – απράνταχτος:** α) Έχω..... επιχειρήματα, β) Δεν πείθεται, είναι, γ) Έχει μια επιμονή

8. **χτίζω – θεμελιώνω – οικοδομώ:** α) Το ίδρυμα το ο πρωθυπουργός, β) Οι εργάτες πολυκατοικία, γ) Ο δάσκαλος τον πολιτισμό.

9. **θυμώνω – ερεθίζω – λυσσάζω:** α) από το θυμό του, μόλις το άκουσε, β) Από τότε και δε μου μιλάει, γ) Μην τον ταύρο.

ΣΕΜΙΝΑΡ № 3

1. Υπερωνυμικές – υπωνυμικές δομές
2. Φαινόμενο δανεισμού.
3. Πρακτικές ασκήσεις.
4. Να κάνετε σημειώσεις του άρθρου «Η καταγωγή των λέξεων (τα τρία στρώματα του ελληνικού λεξιλογίου)» // Νεοελληνική γραμματική της δημοτικής. – Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, 2000. – Σ. 91-101.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Υπώνυμα – υπερώνυμα: Λογομάθεια+, μέρος 2, ενότητα 4.
2. Κυριολεξία και μεταφορά: Λογομάθεια+, μέρος 2, ενότητα 5.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Грищенко А.П. Сучасна українська літературна мова / А.П. Грищенко. – К. : «Вища школа», 1993. – 366 с.
2. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства / М. П. Кочерган. – К. : Видавничий центр “Академія”, 2002. – 368 с.
3. Μότσιου Β. Στοιχεία λεξικολογίας. Εισαγωγή στη νεοελληνική λεξικολογία / Β. Μότσιου. – Αθήνα : Εκδόσεις Νεφέλη, 1994. – 251 σ.
4. Νεοελληνική γραμματική του Μανόλη Τριανταφυλλίδη. Οργανισμός εκδόσεως διδακτικών βιβλίων. – Θεσσαλονίκη, 1997. – 455 σ.

Πρακτικές ασκήσεις

Άσκηση 1. Κλιμάκωση εννοιών. Οι παρακάτω λέξεις κάθε ομάδας να μπουν κατά σειρά έντασης (αρχή απ' την πιο αδύνατη σημασία):

- 1) έκπληξη², σοκ⁴, κατάπληξη³, απορία¹, αποπληξία⁵
- 2) αγάπη, συμπάθεια, λατρεία
- 3) λεωφόρος, δρόμος, πάροδος, εθνική οδος
- 4) κοινότητα, επαρχία, νομός, δήμος, διαμέρισμα, οικισμός
- 5) λύπη, κατάθλιψη, πίκρα, θλίψη, καημός, σπαραγμός
- 6) αλαλάζω, φωνάζω, κραυγάζω, μιλώ, ψιθυρίζω
- 7) κωμόπολη, πρωτεύουσα, μεγαλούπολη, χωριό, πόλη
- 8) φοβισμένος, τρομαγμένος, ανήσυχος, πανικόβλητος
- 9) βροχή, νεροποντή, κατακλυσμός, ψιγάλα
- 10) βασιλεία, παντοκρατορία, αυτοκρατορία, διοίκηση, ηγεμονία
- 11) κόσμος, σύμπαν, γη, οικουμένη
- 12) καλύβα, κατάλυμα, παλάτι, μέγαρο, μονοκατοικία
- 13) σφάλμα, φταιξιμο, κακούργημα, πλημμέλημα, έγκλημα
- 14) νεογνό, νήπιο, βρέφος, αιωνόβιος, μεσήλικας, έφηβος, ηλικιωμένος, ενήλικας, παιδί
- 15) ποθώ, λαχταρώ, επιθυμώ

Άσκηση 2. Λόγιες και λαϊκές λέξεις. Να αντικαταστήσετε τις παρακάτω λόγιες λέξεις με λαϊκές

Π.χ.:

ΛΟΓΙΕΣ
εξέγερση

ΛΑΪΚΕΣ
ξεσήκωμα

ΛΟΓΙΕΣ
άφιξη, έλευση

ΛΑΪΚΕΣ
ερχομός

ΛΟΓΙΕΣ
άνεμος
οδός
γονέας
αυχένας
εφιάλτης
ιερέας
έτος

ΛΑΪΚΕΣ
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

ΛΟΓΙΕΣ
ανδρεία
οικοδόμος
κρεοπώλης
αρτοποιός
όρνιθα
κυλικείο
παντοπώλης

ΛΑΪΚΕΣ
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Άσκηση 3. Να κάνετε ζευγάρια από συνώνυμες λόγιες και λαϊκές λέξεις:

ΛΟΓΙΕΣ	ΛΑΪΚΕΣ	ΛΟΓΙΕΣ	ΛΑΪΚΕΣ
1)ζυγός	α)κάψα	9)λίκνο	θ)ψάρεμα
2)οδοστρωτήρας	β)κολόνα	10)χοίρος	ι)ντύσιμο
3)ανάγνωση	γ)κούνια	11)αλιεία	ια)πατάτα
4)περίπατος	δ)κορνίζα	12)γεώμηλο	ιβ)κάρβουνο
5)καύσωνας	ε)ζυγαριά	13)κίονας	ιγ)πέτρα
6)οφθαλμός	στ)γουρούνι	14)λίθος	ιδ)βόλτα
7)ενδυμασία	ζ)μάτι	15)άνθρακας	ιε)μπουλντόζα
8)πλαίσιο	η)διάβασμα		

Άσκηση 4. Να διαχωρίσετε τις λέξεις κατά την προέλευσή τους (ιταλικές, σλάβικες, γαλλικές, γερμανικές, τούρκικες, αραβικές, λατινικές, αιγυπτιακές, αγγλικές κλπ.):

σάντουιτς, μανικιούρ, μαντίλι, μαγαζί, ρόδα, τενόρος, τσεκούρι, μάουζερ, κάστρο, φλιτζάνι, φρέσκος, οθόνη, μπαστούνι, λελέκι, γκολφ, σπίρτο, κάλαντα, ντουζίνα, βεδουίνος, κοτέτσι, βάρκα, μάρκο, τζάκι, κομπόστα, ταβάνι, καπάκι, βερβερίτσα, καζάνι, κέφι, μπετόν, βεζίρης, ρούχο, παπούτσι, ροδάκινο, ράδιο, μαντό, άσπρος, πουρμπουάρ, αλέ ρετούρ, πιλάφι, φεστιβάλ, μπρίκι, βερμούτ, κάγκελο, παζάρι, μπάντα, μπέμπης, ντόμπρος, κλαμπ, καρπούζι, σπορ, κολόνια, τραμ, караβάνι, μπαρ, μπιϊκοτάρω, ρεκόρ, μπαρμπούνι, καρέκλα, φακίρης, σερβίρω, μέντιουμ, μάπα, πόρτα, τάλιρο, σούβλα, πανί, ρεκλάμα, πουλί, κάπα, ταβέρνα, σεντόνι, βάλτος, γκλάβα, κιόσκι, σκούπα, μενεξές, Νοέμβριος

Άσκηση 5. Ομώνυμα – παρώνυμα. Συμπληρώστε τις προτάσεις με μια από τις λέξεις που είναι στην παρένθεση, προσέχοντας να χρησιμοποιήσετε την πιο κατάλληλη:

1. Στο δάσος οι.....κόβουν ξύλα (λατόμοι – υλοτόμοι).
2. Βρίσκεται ακόμα κάτω από τηντου κρασιού (επήρεια – επιρροή).
3. Μπροστά απ'το σπίτι υπάρχει ένα ωραίο(κλήμα – κλίμα).

4. Οι χάρτες γίνονται κάτω από ορισμεν... (κλίμακα – κλιμάκιο).
5. Ηαπό τον εισαγγελέα ήταν σίγουρη (κλήση – κλίση).
6. Υπάρχει τώρατων τροφίμων (έλλειψη – έκλειψη)
7. Από τότε ο Κροίσος έγινεκάθε ζάπλουτου (επώνυμο – συνώνυμο).
8. Εγώμάλλον σ' αυτή την άποψη (κλείνω – κλίνω).
9. Πρόκειται για σπάνια (περίσταση – περίπτωση).
10. Περάσαμε πολύ..... στο πάρτι της Μαρίας (ευχάριστα – ευχαρίστως)
11. Θύμωσε πολύ γιατί ήταν μόνος που δεν πήρε στο πάρτι του διευθυντή. (προσκλητήριο – πρόσκληση)
12. Ο πατέρας ήταν, αν και η συμπεριφορά μας δεν ήταν σωστή. (ανεκτικός – προσεκτικός)
13. Το κράτοςιατροφαρμακευτική περίθαλψη στους πολίτες. (περιέχει – παρέχει)
14. Ο κ. Παπαπέτρου είχε στην σπάνια βυζαντινά χειρόγραφα. (κατοχή – μετοχή)
15. Βρισκόμαστε σε περίοδο. (υπερβατική – μεταβατική)
16. Υπογράφηκε διάρκειας έξι μηνών. (σύμβαση – διάβαση)
17. Ο θείος μου είναι υπάλληλος. (τραπεζικός – τραπεζιτικός)
18. Στη του Παρθενώνα υπάρχει παράσταση της πομπής των Παναθηναίων. (ζωφόρο – ζωηφόρα)
19. Πάντοτε θαύμαζα τον άνθρωπο αυτό και τον είχα ως στις συνεργείες μου (πρότυπο – πρωτότυπο)
20. Η συμφωνία κλείστηκε μ' έναν (όρος – ορός)
21. Για το τεράστιο κοινωνικό του έργο του απονεμήθηκε το εξαιρετων πράξεων (μεταλλείο – μετάλλιο)
22. Η θάλασσα και τα ποτάμια μολύνονται, από τα των εργοστασίων (λήμματα – λύματα)
23. Χθες έπεσε βροχή (ψηλή – ψιλή)
24. Το κύμα τους βράχους της ακτής (γλύφει – γλείφει)
25. Ξέρεις η ραδιενέργεια που διαφεύγει μας απειλεί (πώς – πως)

СЕМІНАР № 4

1. Φαινόμενο της νεολογίας. Νεολογισμός. Είδη νεολογισμών.
2. Νεολογικές ονοματικές λεξικές φράσεις.
Συνταγματικές μονάδες.
Παραθετικά σύνθετα.
Αρκτικόλεξα.
3. Πρακτικές ασκήσεις.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Επαναληπτικές ασκήσεις (2)
Κατηγορία ασκ. 1, 2.
Λογομάθεια +, μέρος 3.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Грищенко А.П. Сучасна українська літературна мова / А.П. Грищенко. – К. : «Вища школа», 1993. – 366 с.
2. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства / М. П. Кочерган. – К. : Видавничий центр “Академія”, 2002. – 368 с.
3. Μότσιου Β. Στοιχεία λεξικολογίας. Εισαγωγή στη νεοελληνική λεξικολογία / Β. Μότσιου. – Αθήνα : Εκδόσεις Νεφέλη, 1994. – 251 σ.
4. Νεοελληνική γραμματική του Μανόλη Τριανταφυλλίδη. Οργανισμός εκδόσεως διδακτικών βιβλίων. – Αθήνα, 1997. – 455 σ.

Πρακτικές ασκήσεις

Άσκηση 1. Ποιες από τις παρακάτω φράσεις αποτελούν ονοματικά σύνολα; Σε ποιο είδος ανήκουν; Βρείτε τις σημασίες τους:

κίτρινος τύπος, βιβλίο του συγγραφέα, αδαμάντινο δαχτυλίδι, χάρτινος πύργος, φαινή ιδέα, πρώτο μάθημα, πράσινο καπέλο, στήλη άλατος, χρυσή τομή, ψυχρός πόλεμος, κώδικας δεοντολογίας, σπονδυλική στήλη, μαύρα μάτια, χάσμα γενέων, απάντηση των μαθητών, φάντασμα του παρελθόντος, κοινή γνώμη.

Άσκηση 2. Ποιές από τις παρακάτω φράσεις υπάρχουν στη νεοελληνική γλώσσα; Βρείτε τη σημασία τους. Αναφέρετε τις σχέσεις ανάμεσα στους όρους του συνόλου:

Αγορά-καρφί, άνθρωπος-μηχανή, γυναίκα-δηλιτήριο, έκπληξη-πάρτι, άνθρωπος-φυτό, αντίκα-αυτοκίνητο, αρχιτέκτονας-θεολόγος, βιβλιοθήκη-δισκοθήκη, βιβλιοπώλης-εκδότης, δήλωση-φωτιά, διαμέρισμα-κλουβί, διερμηνέας-μεταφραστής, δρόμος-χορευτής, είδηση-βόμβα, ερώτηση-παγίδα, καθιστικό-σαλόνι, κράτος-πόλη, λέξη-κλειδί, νευρολόγος-ψυχίατρος, πλαίσιο-νόμος, πόλη-φάντασμα, ομιλία-σκάνδαλο, οδοντίατρος-χειρουργός, παραγωγός-σκηνοθέτης, (αγώνας) Αμερικής-Γερμανίας.

Άσκηση 3. Να υποστηρίξετε ότι αυτές οι λέξεις αποτελούν σημασιολογικό νεολογισμό. Να βρείτε την αρχική σημασία τους:

συναυλία
ορχήστρα
καλαμάρι
γυμνάσιο
δραχμή
βιβλίο
παιδεύω

ΣΕΜΙΝΑΡ № 5

1. Ιδιωτισμοί.
2. Ιδιωματισμοί.
3. Να κάνετε σημειώσεις του άρθρου «Ιδιωτισμοί» // Νεοελληνική γραμματική της δημοτικής. – Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, 2000. – Σ. 197-199.
4. Πρακτικές ασκήσεις: Χρησιμοποιώντας το ερμηνευτικό λεξικό, να βρείτε σημασία των ιδιωτισμών που βρίσκονται στη διάλεξη.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Ορισμός – ιδιωτισμός – Λογομάθεια+, μέρος 3, ενότητα 10, κατηγορία ασκ.
2. Επαναληπτικές ασκήσεις (2) – Κατηγορία ασκ. 3,4. Λογομάθεια +, μέρος 3.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Грищенко А.П. Сучасна українська літературна мова / А.П. Грищенко. – К. : «Вища школа», 1993. – 366 с.
2. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства / М. П. Кочерган. – К. : Видавничий центр “Академія”, 2002. – 368 с.
3. Μότσιου Β. Στοιχεία λεξικολογίας. Εισαγωγή στη νεοελληνική λεξικολογία / Β. Μότσιου. – Αθήνα : Εκδόσεις Νεφέλη, 1994. – 251 σ.
4. Νεοελληνική γραμματική του Μανόλη Τριανταφυλλίδη. Οργανισμός εκδόσεως διδακτικών βιβλίων. – Αθήνα, 1997. – 455 σ.

Πρακτικές ασκήσεις

Άσκηση 1. Να βρείτε σημασία των παρακάτω ιδιωτισμών:

παίζω με τη φωτιά, κόβω καρφιά, όπου φύγει φύγει, κάλλιο αργά παρά ποτέ, μου τη δίνει, μάνι μάνι, εκ γενετής, την πάτησα, στο άψε σβήσε, φύρδην μίγδην, βγάζω στη φόρα, περι ανέμων και υδάτων, πατείς με πατώ σε, δεν τα βάζω κάτω, πέσε πίτα να σε φάω.

Άσκηση 2. Να γράψετε τις προτάσεις με διαφορετικό τρόπο αλλά με ίδιο νόημα.

Παράδειγμα: Θα βάλω τα δυνατά μου να τους περάσω όλους.

Θα προσπαθήσω πάρα πολύ να βγω πρώτος.

1. Είμαι πεθαμένη από την κούραση!

2. Εκεί που έβλεπα τηλεόραση, με πήρε ο ύπνος.

3. Ψυχή δεν υπάρχει στο δρόμο!

4. Μην το χάσετε αυτό το έργο!

5. Τα έκανα θάλασσα στο τεστ.

6. Αυτόν τον καιρό είμαι τελείως άφραγκος.

7. Τι σου κάναμε και μας έκοψες την καλημέρα;

8. Χθες βράδυ το ρίξαμε λιγάκι έξω.

9. Βρε παιδιά, μην κάνετε σαν το σκύλο με τη γάτα.

10. Οι δρόμοι πλημμυρίσανε από κόσμο!

11. Είναι δυο μήνες που τα χαλάσαμε.

12. Ο, τι του λέω το γράφει στα παλιά του τα παπούτσια!

Άσκηση 3. Να αποδώσετε τα παρακάτω κείμενα στην κοινή νεοελληνική:

ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΝΟΜΟΣ ΚΟΖΑΝΗΣ: Βελβεντός

Μνια φουρά κ' έναγ κινό ήταν ένας πατέρας, σαγ καλή ώρα... Αυτός ου πατέρας είχαν μούγκι ένα πιδί. Γένντισιν κι άλλα, μα τουμ πέθαναν. Τι ήλιγιν κι αυτός; Αυτό το πιδί, ου θιος να μι του χαρίση, δα του κάμου να ζήσι άρχουντας, να του γλέπ' η κόσμους κι να του χαίριτι, κανένας να μην του λήη «παρέκι στάσ». [...]

ΝΟΜΟΣ ΑΤΤΙΚΗΣ: Μέγαρα

Μια φορά τσαι ένα τσαιρό ήτανε μία γραία τσαι είχε έναν υγιό. Τσεινος ήτανε πολύ ντεμπέλης τσαι δεν έβαινε σειρά να δουλέψη. Ηι άμοιρη η μάννα του τον έβαζε μπροστά, αλλά τσεινος δεν την άκουε. [...]

ΠΟΝΤΟΣ

Κορτσόπον έδεν όνερον
κοιμάται με τον ζένον
κι όντας εσκώθεν το πουρνόν
κοιμάται μοναχέσσα.

Χτυπάν, χτυπάν τα ρούχα νατσ'
χτυπάν τα μαξελάρα τσ'
«Μαξηλαρίτσα μ' άκλερα, – (χωρίς κληρονόμους)
ρουχίτσα 'μ απαρτνάλια, – (κουρελιασμένη)
ντε πάκετε τον ζένον μου, – (πού τον πήγατε)
τον νεν το παλικάρι;»
«Κορτσόπον ες τον ύπνον σ'
κοιμάσαι μοναχέσσα.
Ο νιος παιδάς κέτονε, – (γαμπρός δεν ήτανε)
όνερον έδες και πάει,
όνερον έτον κι έφυγεν
κι ωσάν καπνός έχαθε.»

ΚΥΠΡΟΣ

[...] Τέλος πάντων, κυρά μου, αρώτησεν τες γειτόνισσες, αν ήτουν ελεύτερη γή παντρεμένη. Είπαν του, όϊ, εν ελεύτερη, κ' είπεν τους να του κάμουσιμ προξενιά για να τημ πάρη, κι' αμ μεν έχη τίποτες, εν

πειράζει, τούτος παίρνει την έτσι, χωρίς τίποτες. Λοιπόν, κυρά μου, αποφασίσασιν οι γονεοί της, ευχαριστηθήκασιν κ' εδώσαν του την. [...]

ΚΡΗΤΗ

Κόρης φιλίν εζήτηξα και είπε μου
να τση μνώξω.

Και μνώγω τση στον ουρανό και λέει μου:
«νηλά ναι».

Και μνώγω τση στη θάλασσα και λέει μου:
«βαθιά ναι».

Και μνώγω τση στην εκκλησιά:
«πέτρες κι ασβέστης είναι».

Και μνώγω τση στο κόνισμα:
«τάβλα και σγουραφιά ναι».

Και μνώγω τση στη νιότη μου, λέει μου:
«Ψεύτης είσαι».

II. ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΛΕΞΙΚΟΛΟΓΙΑΣ / ΕΚΖΑΜΕΝΑΪΨΗ ΠΙΤΑΗΨΑ

1. Λεξικόλογία ως κλάδος της γλωσσολογίας. Το λεξικόλογίο μίας γλώσσας.
2. Κυριότερα προβλήματα της λεξικόλογίας.
3. Ποιες είναι οι λειτουργίες της γλώσσας;
4. Γιατί εξελίσσονται τα γλωσσικά στοιχεία;
5. Τι είναι η αρχή της οικονομίας στη γλώσσα;
6. Πόσων ειδών αλλαγές έχουμε στα γλωσσικά στοιχεία με την πάροδο του χρόνου;
7. Άλλοι κλάδοι της γλωσσολογίας που έχουν ως αντικείμενο μελέτης τη γλώσσα.
8. Τι είναι η φωνολογία; Τι είναι το φώνημα;
9. Ποια σημασία έδιναν οι Αρχαίοι Έλληνες στη λέξη;
10. Τι είναι το μόρφημα; Είδη μορφημάτων.
11. Λεξικά πεδία.
12. Συστηματικά πεδία.
13. Εξωγλωσσικά πεδία.
14. Τι περιλαμβάνουν τα προσφυματικά πεδία;
15. Τι είναι τα αντώνυμα (αντωνυμικό πεδίο);
16. Τι είναι το συνειρμικό πεδίο;
17. Τι είναι το ονομασιολογικό πεδίο;
18. Σημασιολογική-ονομασιολογική μέθοδος.
19. Τι είναι η πολυσημία;
20. Τι είναι τα ομόγραφα;
21. Τι είναι η ομωνυμία; Είδη ομωνύμων.
22. Τι είναι η νεολογία; Τι είναι ο νεολογισμός;
23. Τι είναι ο σημασιολογικός νεολογισμός;
24. Τι γνωρίζετε για τις γλωσσικές αλλαγές;
25. Αποδεκτότητα των νεολογισμών. Ποιες κατηγορίες ομιλητών υπάρχουν;
26. Σε ποιες κατηγορίες ανήκουν οι μη μονολεκτικές λεξικές μονάδες;
27. Τι είναι τα παραθετικά σύνθετα; Από που ξεκίνησαν; Γιατί επικράτησαν στην ελληνική γλώσσα;
28. Ποιες σχέσεις αναπτύσσονται ανάμεσα στους όρους των παραθετικών συνθέτων;

29. Τα αρκτικόλεξα και τα χαρακτηριστικά τους.
30. Πώς γίνεται η συντόμευση των αρκτικόλεξων;
31. Ποια αρκτικόλεξα υιοθετεί ο προφορικός λόγος; Πώς προφέρονται τα γράμματα στα αρκτικόλεξα;
32. Πώς σχηματίζουν παράγωγα τα αρκτικόλεξα;
33. Πότε επικράτησαν, πώς και γιατί πολλαπλασιάζονται τα αρκτικόλεξα;
34. Τι είναι ο δανεισμός και το δάνειο;
35. Ποιες λέξεις κυρίως δανείζεται η Γ1 από τη Γ2; Δανείζεται η Γ1 από τη Γ2 τα γραμματικά στοιχεία;
36. Ποιες ξένες γλώσσες επέδρασαν στην ελληνική γλώσσα; (δάνεισαν λέξεις στη ελληνική γλώσσα)
37. Τι είναι οι διεθνισμοί; Να δώσετε τα παραδείγματα.
38. Τι είναι τα αντιδάνεια;
39. Τι γνωρίζετε για τα ψευδοδάνεια;
40. Η προσαρμογή και τα στάδια προσαρμογής μιας λέξης.
41. Τι είναι ο ξενισμός;
42. Για ποιους λόγους γίνεται ο γλωσσικός δανεισμός; Ποιο είναι το συμπέρασμα για τους γλωσσικούς δανεισμούς της ελληνικής από άλλες γλώσσες;
43. Ποια επιθήματα της αγγλο-αμερικανικής βρίσκουμε στην ελληνική; Για ποια θέματα η ελληνική γλώσσα δανείστηκε λέξεις από την αγγλο-αμερικανική;
44. Ποια επιθήματα της γαλλικής βρίσκουμε στην ελληνική; Για ποια θέματα η ελληνική γλώσσα δανείστηκε λέξεις από γαλλική;
45. Από ποια στρώματα αποτελούνται οι λέξεις της σημερινής γλώσσας και από ποιες γλώσσες δανείστηκε το κάθε στρώμα;
46. Τι είναι ιδιωτισμοί; π.χ. Πώς καταχωρούνται στα λεξικά οι ιδιωτισμοί; Ποια είναι τα χαρακτηριστικά των ιδιωτισμών;
47. Τι είναι η ιδιωτισμοί;
48. Τι είναι η λεξικογραφία; Ποιες δυσκολίες συναντούν οι λεξικογράφοι στη δουλειά τους;
49. Ποια στοιχεία ενός λεξικού μεταβάλλονται και ποια όχι και γιατί;
50. Πώς παρατίθενται τα λήμματα στα λεξικά;
51. Πότε και από ποιους λαούς αρχίζει η σύνταξη των πρώτων λεξικών; Ποια ονόματα σύγχρονων λεξικογράφων γνωρίζετε;

52. Ποια είναι τα δυο κύρια μέρη που περιλαμβάνει κάθε γλωσσικό σημείο;
53. Τι είναι η συνωνυμία; Τι είναι τα ταυτόσημα;
54. Παρωνυμία. Είδη παρωνύμων.
55. Κυριολεξία και μεταφορά.
56. Αφηρημένη και συγκεκριμένη σημασία των λέξεων.
57. Τα λεξικά και τα είδη τους.
58. Από ποιες γλώσσες η ελληνική δανειζόταν τις λέξεις κατά τον 20^ο – αρχές του 21^{ου} αι. και γιατί;
59. Το άπλωμα και το στένεμα σημασίας.
60. Υπωνυμικές-υπερωνυμικές δομές.

III. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ /
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ
ДО КУРСУ «ЛЕКСИКОЛОΓΙΑ НОВОГРЕЦЬКОЇ ΜΟΒΙ»

Основна література

1. Грищенко А.П. Сучасна українська літературна мова / А.П. Грищенко. – К.: «Вища школа», 1993. – 366 с.
2. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства / М. П. Кочерган. – К. : Видавничий центр “Академія”, 2002. – 368 с.
3. Манакин В. Н. Сопоставительная лексикология / В. Н. Манакин. – К. : Знання, 2004. – 326 с.
4. Mackridge P. Η νεοελληνική γλώσσα / [μετάφραση: Κ.Ν.Πετρόπουλος] / P. Mackridge. – Αθήνα : Εκδόσεις Πατάκη, 2000. – 532 σ.
5. Mirambel A. Η νέα ελληνική γλώσσα. Περιγραφή και ανάλυση / A. Mirambel. – Θεσσαλονίκη: Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών. Ίδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη, 1978. – 600 σ.
6. Mounin George, 1910 – [Clefts pour la linguistique. Ελληνικά] Κλειδιά για τη γλωσσολογία / George Mounin; Μετάφραση Άννας Αναστασιάδη-Συμεωνίδη. – Αθήνα : Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης, 1994.
7. Αναστασιάδη-Συμεωνίδη Α. Νεολογικός δανεισμός της νεοελληνικής: Άμεσα δάνεια από τη γαλλική και αγγλοαμερικανική. Μορφοφωνολογική ανάλυση / Άννα Αναστασιάδη-Συμεωνίδη. – Θεσσαλονίκη, 1994. – 298 σ.
8. Αναστασιάδη-Συμεωνίδη Α. Η νεολογία στην κοινή νεοελληνική / Α. Αναστασιάδη-Συμεωνίδη. – Θεσσαλονίκη, 1986.
9. Αναστασιάδη-Συμεωνίδη Α. Σημειώσεις λεξικολογίας / Α. Αναστασιάδη-Συμεωνίδη. – Θεσσαλονίκη, 1986. – 38 σ.
10. Ανδριώτης Ν. Ετυμολογικό λεξικό της κοινής νεοελληνικής / Ν. Ανδριώτης. – Θεσσαλονίκη, 1992.
11. Κεσόπουλου Α. Μαθαίνω σωστά τη γλώσσα μου (σε 107 λεξιλογικές ασκήσεις) / Α. Κεσόπουλου. – Μαλλιάρης-Παιδεία, 1990. – 144 σ.
12. Κεσόπουλου Α. Μαθαίνω σωστά τη γλώσσα μου (σε 160 λεξιλογικές ασκήσεις) / Α. Κεσόπουλου. – Μαλλιάρης-Παιδεία, 1990. – 224 σ.

13. Μότσιου Β. Στοιχεία λεξικολογίας. Εισαγωγή στη νεοελληνική λεξικολογία / Β. Μότσιου. – Αθήνα : Εκδόσεις Νεφέλη, 1994. – 251 σ.
14. Μπαμπινιώης Γ. Λεξικό της Νεας Ελληνικής γλώσσας / Γ. Μπαμπινιώτης. – Κέντρο λεξικολογίας Ε.Π.Ε. – Αθήνα, 1998. – 2035 σ.
15. Μπαμπινιώτης Γ. Θεωρητική γλωσσολογία / Γ. Μπαμπινιώτης. – Αθήνα, 1998.
16. Μπαμπινιώτης Γ. Εισαγωγή στη Σημασιολογία / Γ. Μπαμπινιώτης. – Αθήνα, 1998.
17. Σετάτος Μ. Σημειολογικές και γλωσσολογικές μελέτες / Μ. Σετάτος. – Θεσσαλονίκη, 1994.
18. Σετάτος Μ. Σημειολογικές και γλωσσολογικές μελέτες / Μ. Σετάτος. – Θεσσαλονίκη, 1998.
19. Σετάτος Μ. Τα ετυμολογικά και σημασιολογικά ζεύγη λόγιων και δημοτικών λέξεων της κοινής νεοελληνικής / Μ. Σετάτος. – Θεσσαλονίκη, 1969.
20. Συμεωνίδης Χ. Εισαγωγή στην ελληνική φρασεολογία / Χ. Συμεωνίδης. – Θεσσαλονίκη : Κώδικας, 2000. – 122 σ.
21. Τριανταφυλλίδης Μ. Ξενηλασία ή ισοτέλεια. Άπαντα, τόμος 1^{ος} / Μ. Τριανταφυλλίδης. – Θεσσαλονίκη, 1963.
22. Τομπαΐδη Δ. Τα συνωνυμικά ζεύγη λόγιων και λαϊκών λέξεων της κοινής νεοελληνικής / Δ. Τομπαΐδη. – Αθήνα, 1978.

Додаткова література

та література для практичних занять та семінарів

1. Откупщиков Ю. В. К истокам слова: Рассказы о науке этимологии / Ю. В. Откупщиков. – М. : Просвещение, 1986. – 176 с.
2. Αργυρίδη Μ. Το παιδικό λογοτεχνικό βιβλίο ως βοηθητικό μέσο διδασκαλίας / Μ. Αργυρίδη. – Λάρισα : Εκδόσεις «Σκάλα», 1995. – 45 σ.
3. Δεμίρη-Προδρομίδου Ε. Η γλώσσα των ιδιωτισμών και εκφράσεων / Ε. Δεμίρη-Προδρομίδου. – Θεσσαλονίκη, 1983. – 140 σ.

4. Δεμίρη-Προδρομίδου Ε. Η γλώσσα των ιδιωτισμών και εκφράσεων. Βιβλίο ασκήσεων / Ε. Δεμίρη-Προδρομίδου. – Θεσσαλονίκη, 1985. – 103 σ.
5. Νεοελληνική γραμματική του Μανόλη Τριανταφυλλίδη. Οργανισμός εκδόσεως διδακτικών βιβλίων. – Αθήνα, 1997. – 455 σ.
6. Λεξικό της κοινής νεοελληνικής – Θεσσαλονίκη : Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών [Ίδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη], 2007. – 1532 σ.
7. Λιαπής Β. Γλώσσα η ελληνική. Από τη γλωσσική θεωρία στη διδακτική πράξη / Β. Λιαπής. – Θεσσαλονίκη : Εκδ. Βανιάς, 1994.
8. Ελληνικά περιοδικά.

IV. КОНТРОЛЬНА РОБОТА З ЛЕКСΙΚΟΛΟΓІЇ

ДЛЯ СТУДЕНТІВ ІІІ КУРСУ ОКР «БАКАЛАВР» СПЕЦІАЛЬНОСТІ «МОВА ТА ЛІТЕРАТУРА (НОВОГРЕЦЬКА)» ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

1. Να σχηματίσετε συνεκφορές “επίθετο + ουσιαστικό” με όσο γίνεται περισσότερες έννοιες του επίθετου **βαρύς**

2. Να χωρίσετε τις παρακάτω λέξεις στα μορφήματα απ’ τα οποία αποτελούνται:

και, ζω, περιμένω, όμως, αναβάλλω, πέτρινος, πολύ

3. Να γράψετε το συνειρμικό πεδίο της λέξης **διαμέρισμα**.

4. Να γράψετε το ονομασιολογικό πεδίο της λέξης **φρούτα**.

5. Να γράψετε τα αντώνυμα και να αναφέρετε τις σχέσεις μεταξύ των λέξεων:

κρύος –

κουράζομαι -

βορράς –

φτάνω –

φεύγω –

δούλος –

6. Να βρείτε τις αντίστοιχες ομόηχες λέξεις και τη σημασία τους. Φτιάξτε προτάσεις μ’ αυτές

κλείνω –

πείρα –

το τείχος –

η λύρα –

όμως –

5. Να βρείτε τη σημασία των ιδιωτισμών:

Δεν τα βάζω κάτω

Περί ανέμων και υδάτων

Στο άψε σβήσε

Κάλλιο αργά παρά ποτέ

Κουτσά στραβά

Θα σου τις βρέξω

Τι γυρεύει η αλεπού στο παζάρι

Φύρδην μίγδην

6. Να βρείτε τα αντίστοιχα τονικά παρώνυμα και τη σημασία τους. Φτιάξτε προτάσεις

πίνω –

χώρος –

πιστοί –

μιλώ –

7. Να αναφέρετε ποιες σχέσεις αναπτύσσονται ανάμεσα στους όρους των παρακάτω παραθετικών συνθέτων:

νευρολόγος-ψυχίατρος

λέξη-κλειδί

αδελφοποίηση Πειραιά-Μαριουπολής

παιδί-θαύμα

εκδήλωση-ομιλία

στοιχείο-έκπληξη

8. Να βρείτε τη σημασία των αρτικολέξων **Κ.Τ.Ε.Λ., ΠΑ.ΣΟ.Κ., ΑΓΡ.ΕΞ., Ο.Η.Ε., Α.Π.Θ.**

V. ΠΙΤΑΝΗЯ ДЛЯ САМОΚΟΗΤΡΟΛΙΟ

1. Πώς λέγεται η δήλωση απεριόριστου αριθμού σημασιών με τη χρησιμοποίηση περιορισμένου αριθμού φωνημάτων;
2. Τι είναι σύνολο των λεξικών μονάδων που ξεκινούν από μια έννοια που συνδέεται με τον εξωγλωσσικό κόσμο;
3. Πώς λέγεται το φαινόμενο κατά το οποίο μια γλώσσα Γ1 δανείζεται ένα στοιχείο που της λείπει από μια άλλη γλώσσα Γ2, η οποία το διαθέτει;
4. Πώς λέγονται οι ετυμολογικά λαϊκές λεξικές μονάδες που η Γ1 τις δανείζεται από τη Γ2, στην οποία όμως τις είχε δανειστεί (εξολοκλήρου ή μόνο τη βάση τους) σε προηγούμενη φάση της ιστορίας;
5. Πώς λέγονται οι στερεότυπες εκφράσεις που δεν κατασκευάζονται από τον ομιλητή, αλλά χρησιμοποιούνται επειδή έχει προηγηθεί κάποια διαδικασία απομνημόνευσης;
6. Πώς λέγεται η λεξική ονοματική φράση που γενικά αναπαριστάνεται γραπτά με το πρώτο κεφαλαίο γράμμα κάθε λέξης της;
7. Πώς λέγεται κάθε γλωσσικό στοιχείο (φωνητικό, γραμματικό, συντακτικό, λεξιλογικό) που αναφέρεται σε γλωσσικά ιδιώματα ή διάλεκτο της ελληνικής;
8. Τι είναι οι λέξεις «ποτέ» – «πότε»;
9. Σε ποιο είδος δανείων ανήκει η λέξη «πέναλι»;
10. Ποιες σχέσεις μπορεί να αναπτύσσονται ανάμεσα στους όρους του αντωνυμικού πεδίου;
11. Να αναφέρετε τις κατηγορίες των μη μονολεκτικών λεξικών μονάδων (με παραδείγματα).
12. Ποιες σχέσεις αναπτύσσονται ανάμεσα στους όρους του παραθετικού συνθέτου;
13. Γράψτε τις λέξεις που θα ήταν υπώνυμες των παρακάτω λέξεων:
α. *Εποχή* –
β. *Παιχνίδι* –
14. Χωρίστε τις παρακάτω λέξεις σε μορφήματα: *οικογενειακός, πανεπιστήμιο*.

15. Να αναφέρετε ποιες λέξεις έχουν την αφηρημένη σημασία και ποιες τη συγκεκριμένη: η Δευτέρα, ευγενικός, η ομίχλη, η κιμωλία, πιάνω, βλέπω, ζύλινος, το μάθημα.
16. Ποιος ιδιωτισμός σημαίνει «**τουρτουρίζω**»;
17. Πώς λέγονται οι λέξεις που προφέρονται και γράφονται με τον ίδιο τρόπο αλλά έχουν εντελώς διαφορετική σημασία;
18. Πώς λέγεται το δομημένο σύνολο από γλωσσικά στοιχεία;
19. Τι είναι λέξεις «*άδεια (δωμάτια)*» – «*άδεια (καλοκαιρινή)*»;
20. Σε ποιο είδος δανείων ανήκει η λέξη «*σπηλαιολόγος*»;
21. Να αναφέρετε τα είδη των νεολογικών ονοματικών λεξικών φράσεων (με παραδείγματα).
22. Ποιες σχέσεις αναπτύσσονται ανάμεσα στους όρους του αντωνυμικού πεδίου «*χειμώνας – καλοκαίρι*»;
23. Σχηματίστε φράσεις χρησιμοποιώντας τις παρακάτω λέξεις στην κυριολεκτική και τη μεταφορική τους σημασία:
Κυριολεξία	Μεταφορά
α. Σκοτεινός	
β. Πόδι	
24. Γράψτε τις λέξεις που θα ήταν υπερώνυμες των παρακάτω λέξεων:
α. Χαμομήλι –
β. Πορτοκαλιά –
25. Ποιος ιδιωτισμός σημαίνει «*αποκαλύπτω, φανερώνω*»;